

Затверджую
Директор НІХТ імені О. О. Шалімова
(Підпис)
« 15 » грудня 2021 р.
Ю. Усенко
В. В. Усенко (в.п.)
М. Київ

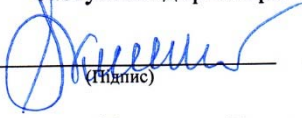
СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ХІРУРГІЯ»

Навчальний рік	2020 – 2021
Обсяг:	360 годин/12 кредитів
Семестр, рік	1-й, 2-й рік навчання
Дні, час, місце:	Відповідно «Розкладу занять з курсу «Хірургія» для аспірантів на 2021-2022 навчальний рік» у приміщеннях ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова». 1 пара – 09.00 – 10.40 2 пара – 11.10 – 12.50 3 пара – 13.20- 15.00 У адаптивному режимі під час військового стану - дистанційно, на базі програмного комплексу «Microsoft Teams».
Викладачі	Усенко Олександр Юрійович – академік НАМНУ доктор мед наук професор Костилен Михайло Володимирович - доктор мед наук професор Салютін Руслан Вікторович – доктор мед.наук Андреєщев Сергій Андрійович – канд. мед. наук доцент
Контактний телефон	
E-mail:	
Робоче місце	ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова». м Київ, вул. Героїв Севастополя, 30
Консультації	ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О. О. Шалімова» Пн.-Пт. - 16.00 - 18.30 Онлайн консультації проводяться у на базі програмного комплексу «Microsoft Teams» після узгодження часу з викладачем.

Затверджено вченою радою
ДУ «НІХТ імені О. О. Шалімова»
Протокол № 13 від 13 грудня 2021 р.
Заступник директора з наукової роботи

(Підпис)

« 13 » Грудня 2021 р.

1. КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація з викладачами у рамках навчального процесу передбачає очні зустрічі зі студентами.

У адаптивному режимі недопущення розповсюдження гострих респіраторних вірусних інфекцій комунікація здійснюється на базі програмного комплексу Teams та інших засобів електронного зв'язку.

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Програма дисципліни «Хірургія» передбачає поглиблене вивчення та засвоєння теоретичної інформації та одержання практичної підготовки з питань етіології, патогенезу, клініки, діагностики (в т.ч. диференційної), лікування та профілактики основних хірургічних захворювань та суміжної патології, що найчастіше зустрічаються, формування клінічного мислення, етичного ставлення до хворого, що дозволить в повному обсязі удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції з хірургії задля досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії за спеціальністю 14.01.03 «Хірургія».

Передреквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Дисципліна «Хірургія» базується на вивченні аспірантами таких предметів: медична біологія, біологічна хімія, біофізика, фармакологія, гістологія, патоморфологія, анатомія, імунологія, хірургія, гінекологія, урологія, онкологія, пропедевтика внутрішньої медицини, внутрішня медицина, анестезіологія і інтенсивна терапія, рентгенологія.

Дисципліна закладає основи вивчення слухачами здорового способу життя та профілактики виникнення різних хірургічних захворювань в процесі життєдіяльності.

Мета курсу

Засвоєння теоретичної інформації та одержання практичної підготовки з питань етіології, патогенезу, клініки, діагностики (в т.ч. диференційної), лікування та профілактики основних хірургічних захворювань та суміжної патології, що найчастіше зустрічаються, формування клінічного мислення, етичного ставлення до хворого, що дозволить в повному обсязі удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції з хірургії задля досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії за спеціальністю 14.01.03 «Хірургія».

Завдання навчальної дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Хірургія» є засвоєння загальнопрофесійних, спеціалізовано-професійних, дослідницьких, аналітичних знань та навичок задля досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії за спеціальністю 14.01.03 «Хірургія».

1. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії виконувати оригінальні дослідження в медицині та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем та використанням новітніх наукових методів. Здатність планувати проведення

клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів. Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета аналіз). Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації/виступу українською та англійською мовами.

2. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій медицини у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу;
3. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії відокремлювати структурні елементи, що складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 14.01.03 «Хірургія»;
4. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання; шляхом співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання;
5. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження пацієнта, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, здійснювати диференціальну діагностику захворювань для тематичних напрямків зі спеціальності 14.01.03 «Хірургія»;
6. Володіння здобувачами ступеня доктора філософії сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно - комунікаційних технологій;
7. Здатність здобувачів ступеня доктора філософії до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі медицини;
8. Компетентність здобувачами ступеня доктора філософії інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів;
9. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності;
10. Здатність здобувачами ступеня доктора філософії осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, що вважаються доведеними, у галузі медицини;
11. Здатність здобувачів ступеня доктора філософії до формулювання концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування;
12. Здатність здобувачів ступеня доктора філософії до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази;
13. Здатність здобувачів ступеня доктора філософії до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів діагностики, профілактики та лікування у різних груп населення.

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен знати:

етіологію, патогенетичні особливості, клінічні прояви гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини (гострого апендициту, гострого холециститу, гострого панкреатиту, кишкової непрохідності, перитоніту); основних методів дослідження у хірургії (методів візуалізації (рентгенографії, комп'ютерної томографії, магнітно-резонансної томографії); ультразвукових; лабораторних методів дослідження (біохімічних, коагуляційних, ліпідного обміну крові), їх переваги та діагностичні можливості; самостійно обстежувати хворих із гострою хірургічною патологією зі складанням історії хвороби, встановленням клінічного діагнозу; сучасні напрямки та алгоритми лікування гострих хірургічних захворювань.

вміти:

збирати медичну інформацію про стан пацієнта; класифікувати і аналізувати типову клінічну картину гострих абдомінальних хірургічних захворювань, складати план обстеження та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень при типовому перебігу гострих абдомінальних хірургічних захворювань, трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики таких захворювань, визначати тактику ведення (принципи операційних втручань та консервативного лікування, реабілітаційні заходи) а також виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення гострих абдомінальних хірургічних захворювань; знати основні ведення медичної документації; опрацювати та аналізувати державну, соціальну та медичну інформацію.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії наступних компетентностей та програмних результатів навчання

Інтегральна компетентність:

здатність ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми в галузі медицини за спеціальністю «хірургія», організувати і виконувати власну науково-дослідницьку роботу з метою генерування нових систематизованих знань, що мають теоретичне і практичне значення, можуть успішно впроваджуватись у вітчизняний й міжнародний дослідницький та освітній простір, практичну медицину та інші сфери життя.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до науково-професійного, світоглядного та загальнокультурного саморозвитку і самовдосконалення.

ЗК2. Здатність автономно виконувати фахову та науково-дослідницьку роботу з дотриманням принципів академічної доброчесності, авторського права та наукової етики.

ЗК3. Здатність до різнобічного пошуку, самостійного аналізу та систематизації інформації з використанням сучасних комунікаційних та інформаційних технологій.

ЗК4. Здатність спілкуватись і взаємодіяти в науково-професійному та освітньому середовищі, в тому числі, на міжнародному рівні.

ЗК5. Здатність незалежно мислити, виявляти, формулювати й ефективно вирішувати проблеми наукового характеру, приймати відповідальні рішення, продукувати нові знання та ідеї.

ЗК6. Здатність проводити моніторинг виконаних робіт, здійснювати оцінку інтелектуального продукту та забезпечувати його якість.

ЗК7. Здатність до опрацювання, аналізу, узагальнення, обговорення та представлення результатів власного наукового дослідження у вигляді усної та письмової презентації державною й іноземною мовами, опанування майстерністю вести наукову дискусію з демонстрацією вільного володіння науковою термінологією, риторикою та культурою наукового мовлення.

ЗК8. Здатність працювати в команді, організувати, планувати та прогнозувати результати власної чи колективної роботи, нести відповідальність за досягнуті результати, діяти в нових

умовах, керувати роботою інших осіб та мотивувати їх для досягнення спільної мети.

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність аналізувати, відтворювати, інтерпретувати та використовувати в практичній, науково-дослідницькій та освітній діяльності знання сучасного стану проблем та досягнень в галузі абдомінальної хірургії, основних концепцій, теорій, гіпотез щодо розвитку, перебігу та лікування гострих абдомінальних хірургічних захворювань

ФК2. Здатність розробляти та управляти науковими проєктами в галузі абдомінальної хірургії, формулювати мету, зміст та новизну дослідження.

ФК3. Здатність встановлювати потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень в галузі абдомінальної хірургії, генерувати нові знання, наукові гіпотези, теорії та концепції щодо розвитку, перебігу, прогнозування наслідків та лікування гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини, а також їх профілактики.

ФК4. Здатність обирати та використовувати сучасні методи дослідження (опитування, огляду, спеціального клінічного обстеження, визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень пацієнтів з гострими хірургічними захворюваннями органів черевної порожнини) відповідно до поставленої мети, завдань та очікуваних результатів.

ФК5. Здатність інтерпретувати, аналізувати й узагальнювати результати роботи з профільними пацієнтами, дані власних наукових досліджень пацієнтів із гострими хірургічними захворюваннями органів черевної порожнини, визначати їх місце в системі існуючих знань, дотримуючись принципів наукової етики, академічної доброчесності й авторського права.

ФК6. Здатність впроваджувати нові знання з питань невідкладної абдомінальної хірургії в наукову сферу, освітній процес і практичну роботу за фахом «хірургія».

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Безперервно самовдосконалюватись та застосовувати здобуті науково-професійні знання та вміння з невідкладної абдомінальної хірургії в науковій, фаховій та освітній діяльності.

ПРН 2. Використовувати набуті концептуальні та методологічні знання для організації й самостійного виконання наукового дослідження в галузі невідкладної абдомінальної хірургії.

ПРН 3. Добирати, аналізувати, інтерпретувати, коректно оцінювати і творчо використовувати клінічну та наукову інформацію стосовно причин розвитку, особливостей клінічного перебігу, підходів до діагностики, лікування та профілактики гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини.

ПРН 4. Вміти виявити та окреслити невирішені проблеми щодо діагностики і лікування пацієнтів з гострими хірургічними захворюваннями органів черевної порожнини з подальшим визначенням шляхів їх вирішення.

ПРН 5. Продукувати нові знання та ідеї, формулювати наукові гіпотези, теорії та концепції в галузі невідкладної абдомінальної хірургії з урахуванням та дотриманням принципів наукової етики й академічної доброчесності.

ПРН 6. Самостійно аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати клінічні та наукові дані стосовно причин розвитку, особливостей клінічного перебігу, підходів до діагностики, лікування і профілактики гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини.

ПРН 7. Розробляти дизайн і план власного дослідження за фахом «Хірургія» на основі самостійно сформульованих мети і завдань.

ПРН 8. Обирати, застосовувати і вдосконалювати сучасні методики дослідження пацієнтів

гострими хірургічними захворюваннями органів черевної порожнини.

ПРН 9. Розробляти та впроваджувати нові способи діагностики, лікування та профілактики хірургічних захворювань органів живота.

ПРН 10. Використовувати здобуті в результаті дослідження нові знання щодо гострих хірургічних абдомінальних захворювань в практичній діяльності й освітньому процесі.

ПРН 15. Розвивати комунікації та застосовувати навички міжособистісних взаємодій в науковому, професійному, освітньому та міждисциплінарному середовищах.

ПРН 16. Дотримуватися принципів наукової етики у роботі з пацієнтами із гострими хірургічними захворюваннями органів черевної порожнини.

ПРН 17. Використовувати принципи академічної доброчесності та нести відповідальність за достовірність отриманих та оприлюднених наукових результатів.

Очікувані результати

В результаті вивчення дисципліни аспіранти повинні знати:

1. Базове необхідне обладнання для ендоскопічних та лапароскопічних оперативних втручань
2. Режими роботи і правила безпеки при використанні електрохірургічного обладнання
3. Режими роботи обладнання для створення пневмоперітонеуму і правила безпеки

4. Правила експлуатації ендоскопічних і лапароскопічних інструментів
5. Показання і протипоказання до малоінвазивних хірургічних втручань
6. Особливості анестезіологічного забезпечення при лапароскопічних та ендоскопічних оперативних втручаннях
7. Інтраопераційні специфічні ускладнення при малоінвазивних оперативних втручаннях
8. Засоби зупинки кровотечі при ендоскопічних та лапароскопічних операціях
9. Ранні післяопераційні ускладнення після малоінвазивних оперативних втручань
10. Особливості малоінвазивних оперативних втручань при онкопатології
11. Знати заходи Fast Track хірургії

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ з навчальної дисципліни «Хірургія» (за спеціальністю 222 «Медицина»)

Методи і форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Тип дисципліни/модулю (обов'язкова/вибіркова)	
12,0	22 «Охорона здоров'я»	обов'язкова	
Загальна кількість годин	Спеціальність: (код та найменування спеціальності)	Рік підготовки:	
360	222 «Медицина»	1-й -	2-й
		-	-
		Семестр	
		1-й	2-й
		-	-
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 252 самостійної роботи аспіранта - 108	Освітньо-кваліфікаційний рівень: аспірант	Лекції	
		44 год	
		Практичні	Семінарські
		80 год	112 год
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		108 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		- год.	
Вид контролю:			
залік			

Примітка: 1 кредит ECTS – 30 год.; Аудиторне навантаження – 70%, СРА – 30%

5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН з навчальної дисципліни «ХІРУРГІЯ» (за спеціальністю 222 «Медицина»)

№ пп	Розділи та рубрики навчальної дисципліни	Кількість годин						Самостійна робота
		Загальний обсяг	Аудиторних				Самостійна робота	
			Всього	лекції	практичні	семінари		
1	Загальна хірургія. Хірургічна інфекція	40	30	4	6	10	10	10
2	Торакальна хірургія	56	44	8	10	14	12	12
3	Хірургія органів черевної порожнини	82	68	12	16	22	18	14
4	Колопроктологія	36	28	4	8	8	8	8
5	Хірургія органів ендокринної системи	30	22	2	4	8	8	8
6	Захворювання та пошкодження кровоносних судин	68	52	8	12	16	16	16
7	Трансплантологія	48	36	4	8	12	12	12
8	Основи онкології	42	30	2	8	8	12	12
9	Основи пластичної та реконструктивної хірургії	44	32	4	8	8	12	12
Іспит			6			6		
Разом ...		360	252	48	80	112	12	108

6. ПЛАН ЛЕКЦІЙ з навчальної дисципліни «ХІРУРГІЯ» (за спеціальністю 222 «Медицина»)

№ зп	Тема заняття	Кількість годин
1	2	3
1	Збудники гнійної хірургічної інфекції та умови її розвитку. Біологічні та клінічні аспекти гнійних ран. Госпітальна інфекція і методи її профілактики. Принципи та методи лікування гнійних ран і гнійних захворювань	2
2	Некlostридійна анаеробна інфекція. Специфічна анаеробна інфекція (правець, газова гангрена, сказ). Загальна гнійна хірургічна інфекція – сепсис	2
3	Захворювання легень (абсцес і гангрена легень, бронхоектатична хвороба, легенева кровотеча, бронхіальні норичі)	2
4	Захворювання плеври	2
5	Функціональні захворювання стравоходу. Післяопікова стриктура стравоходу	2
6	Травма грудної клітки	2
7	Ускладнена виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки	2

1	2	3
8	Непаразитарні та паразитарні кісти й абсцеси печінки. Портальна гіпертензія	2
9	Жовчокам'яна хвороба	2
10	Реконструктивні та відновлювальні операції на жовчних шляхах	2
11	Хірургічні захворювання підшлункової залози	2
12	Мініінвазивні втручання при захворюваннях панкреатогепатобіліарної зони	2
13	Гостра непрохідність кишок	2
14	Неспецифічний виразковий коліт і хвороба Крона	2
15	Хірургія органів ендокринної системи	2
16	Тромботичні та запальні ураження системи нижньої порожнистої вени	2
17	Варикозне розширення вен, флебіт і тромбофлебіт вен нижніх кінцівок	2
18	Травматичні пошкодження вен і артерій	2
19	Хірургія серця та магістральних судин	2
20	Національна програма розвитку трансплантації в Україні. Предмет і завдання спеціальності «Трасплантологія».	2
21	Загальні питання трансплантології	2
22	Сучасні принципи комплексного лікування злоякісних пухлин	2
23	Основи пластичної та реконструктивної хірургії	2
24	Реконструктивні оперативні втручання у хворих після травматичних ушкоджень та оперативних втручань	2
	Загалом ...	48

7. ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «ХІРУРГІЯ»

(за спеціальністю 222 «Медицина»)

Тема заняття	Кількість годин
2	3
Загальна хірургія. Хірургічна інфекція	
Тема 1. Гнійні захворювання шкіри і підшкірної клітковини	2
Тема 2. Неклостридіальна анаеробна інфекція. Специфічна анаеробна інфекція. Загальна гнійна хірургічна інфекція – сепсис	2
Тема 3. Правила проведення антибіотикотерапії при профілактиці і лікуванні хірургічної інфекції	2
Торакальна хірургія	
Тема 1. Неспецифічні захворювання легенів та плеври	4
Тема 2. Травматичні ушкодження органів грудної клітки	2
Тема 3. Захворювання стравоходу	4
Хірургія органів черевної порожнини	
Тема 1. Ускладнення виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки	4
Тема 2. Мініінвазивні втручання при жовчовивідних шляхах	4
Тема 3. Гострий панкреатит	2
Тема 4. Кісти і нориці підшлункової залози та їх лікування	2
Тема 5. Перитоніт. Сучасна лікувальна тактика	2
Тема 6. Травма органів черевної порожнини	2

2	3
Колопроктологія	
Тема 1. Гостра кишкова непрохідність. Хірургічна тактика при різних видах кишкової непрохідності	2
Тема 2. Тромбоз та емболія судин брижі	2
Тема 3. Гострий апендицит	2
Тема 4. Кишкові нориці	2
Хірургія органів ендокринної системи	
Тема 1. Кісти та вузлові утворення щитоподібної залози	2
Тема 2. Захворювання надниркових залоз та їх хірургічне лікування	2
Захворювання та пошкодження кровоносних судин	
Тема 1. Варикозна хвороба вен нижніх кінцівок	2
Тема 2. Посттромботичний синдром	2
Тема 3. Трофічні виразки. Сучасна лікувальна тактика	2
Тема 4. Гострі тромбози та емболії артерій	2
Тема 5. Судинний шов	2
Тема 6. Облітеруючий тромбангіїт і атеросклероз	2
Трансплантологія	
Тема 1. Національна програма розвитку трансплантації в Україні. Предмет і завдання спеціальності «Трансплантологія». Диспансеризація хворих з трансплантованими органами	4
Тема 2. Банк тканин. Пересадка тканин ті клітин, нормативно-правове забезпечення	2
Тема 3. Трансплант-координатор. Кваліфікаційні вимоги, професійні стандарти і посадові обов'язки	2
Основи онкології	
Тема 1. Принципи хірургічного лікування злоякісних пухлин	4
Тема 2. Ускладнений рак шлунка. Хірургічне лікування	2
Тема 3. Злоякісні й доброякісні пухлини грудної залози	2
Основи пластичної та реконструктивної хірургії	
Тема 1. Пластика молочних залоз	2
Тема 2. Ліпосакція	2
Тема 3. Пластичні оперативні втручання на черевній стінці	2
Тема 4. Застосування методу ін'єкційного лікування	2
Загалом ...	80

8. ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «ХІРУРГІЯ»

(за спеціальністю 222 «Медицина»)

Тема заняття	Кількість годин
2	3
Загальна хірургія. Хірургічна інфекція	
Тема 1. Біологічні та клінічні аспекти гнійних ран	4
Тема 2. Госпітальна інфекція і методи її профілактики	2
Тема 3. Сучасні принципи антибіотикотерапії	2
Тема 4. Принципи та методи лікування гнійних ран і гнійних захворювань	2

2	3
Торакальна хірургія	
Тема 1. Легенева кровотеча	2
Тема 2. Бронхіальні нориці	2
Тема 3. Сучасні принципи лікування грижі стравохідного отвору діафрагми	2
Тема 4. Новітні методики лікування ахалазії кардії	2
Тема 5. Пластика стравоходу за допомогою товстої кишки	2
Тема.6 Міастенія як хірургічна проблема	2
Тема 7. Травматичне ушкодження діафрагми	2
Хірургія органів черевної порожнини	
Тема 1. Використання сучасних ендоскопічних методик в лікуванні захворювань шлунка	2
Тема 2. Пострезекційні та постваготомні синдроми	4
Тема 3. Гострий панкреатит. Сучасна тактика лікування	2
Тема 4. Реконструктивно-відновлювальні операції на жовчовивідних шляхах	4
Тема 5. Рак великого сосочка дванадцятипалої кишки	2
Тема 6. Операції на підшлунковій залозі	2
Тема 7. Перитоніт. Принципи лікування.	2
Тема 8. Портальна гіпертензія	2
Тема 9. Використання сучасних матеріалів для пластики гризових воріт	2
Колопроктологія	
Тема 1. Хірургічна тактика при різних видах непрохідності кишечника	2
Тема 2. Дивертикули товстої кишки	2
Тема 3. Гострий і хронічний апендицит	2
Тема 4. Хвороба Крона	2
Хірургія органів ендокринної системи	
Тема 1. Захворювання щитоподібної залози	2
Тема 2. Гіперпаратиреоз	2
Тема 3. Цукровий діабет. Інсулома	
Захворювання та пошкодження кровоносних судин	
Тема 1. Сучасні методики лікування варикозної хвороби вен нижніх кінцівок	2
Тема 2. Посттромботичний синдром і трофічні виразки	2
Тема 3. Флебіт і тромбофлебіт вен нижніх кінцівок	2
Тема 4. Синдром Ляріша.	2
Тема 5. Рентгеноендоваскулярна хірургія	4
Тема 6. Хірургічне лікування ішемічної хвороби серця	2
Тема 7. Сучасні інтервенційні втручання при серцево-судинних захворюваннях	
Трансплантологія	
Тема 1. Національна програма розвитку трансплантації в Україні	2
Тема 2. Нормативно-правове забезпечення трансплантації	2
Тема 3. Техніка трансплантації серця, печінки, нирки	6
Тема 4. Професійні стандарти і посадові обов'язки трансплант-координатора	2
Основи онкології	
Тема 1. Сучасні принципи хірургічного лікування злоякісних пухлин	4
Тема 2. Комплексне лікування онкологічних захворювань черевної порожнини	2
Тема 3. Комплексне лікування онкологічних захворювань грудної клітки та ший	2
Основи пластичної та реконструктивної хірургії	
Тема 1. Фундаментальні принципи пластичної хірургії	2
Тема 2. Ліпосакція і ліпофілінг. Ін'єкційна контурна пластика	2

2	3
Тема 3. Пересадка клаптів на кінцівках та усунення контрактур	2
Тема 4. Пластична хірургія при вроджених вадах голови і ший	2
Загалом ...	112

9. ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ з навчальної дисципліни «ХІРУРГІЯ» (за спеціальністю 222 «Медицина»)

Тема заняття	Кількість годин
Загальна хірургія. Хірургічна інфекція	10
Торакальна хірургія	12
Хірургія органів черевної порожнини	14
Колопроктологія	8
Хірургія органів ендокринної системи	8
Захворювання та пошкодження кровоносних судин	16
Трансплантологія	12
Основи онкології	12
Основи пластичної та реконструктивної хірургії	12
Загалом ...	108

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Організація поточного контролю

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (поточна навчальна діяльність - ПНД) та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Залік - співбесіда по ситуаційній задачі з 5 питаннями.

Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів

На засіданні кафедри затверджується перелік індивідуальних завдань.

Оцінювання індивідуальних завдань аспіранта здійснюється за виконання завдань викладача: доповідь реферату на практичному занятті 0 – 2 бали; доповідь з презентацією на практичному занятті 0 – 3 бали з перевіркою на плагіат, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, у інших учбових та науково-практичних закладах, написання тез, статей 0 – 5 балів; участь у наукових конкурсах – за кожний вид діяльності 5 – 10 балів (загалом не більше 10 балів), які можуть додаватись, як заохочувальні.

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються аспіранту тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів

Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового заняття, заліку.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Плани самостійної роботи.
3. Методичні розробки для викладача.
4. Методичні вказівки до практичних занять для аспірантів.
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів.
6. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу.

12. ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність слухача

Оцінюється за 4-бальною (традиційною) шкалою. Під час практичних занять велика частина часу (не менше 60%) повинна відводитися основного етапу заняття: самостійній роботі слухачів під керівництвом викладача з професійно-орієнтованими завданнями (реальними об'єктами майбутньої професійної діяльності - хворими, результатами лабораторних досліджень, рентгенограмами або їх моделями). Залишок часу - на аналіз і спільне обговорення результатів самостійної роботи слухачів з корекцією помилок. Види навчальної діяльності слухача, які підлягають оцінюванню на практичному і семінарському занятті, визначаються кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни і цілей вивчення конкретної теми і фіксуються в протоколі засідання кафедри до початку навчального року. Оцінювання навчальної діяльності всіх слухачів не є обов'язковим на кожному практичному і семінарському занятті. Однак, на практичному занятті повинно бути опитано не менше 50% слухачів, а на семінарському - не менше 30%. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх поточних оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми, наприклад, 4,75.

На останньому практичному занятті викладач зобов'язаний оголосити слухачам результати їх поточної академічної успішності, академічну заборгованість (якщо така є), а також при виконанні навчальної програми заповнити залікову книжку слухача.

До підсумкової атестації допускаються лише ті слухачі, які не мають академічної заборгованості і їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00. Якщо слухач одержав мінімальний середній бал 3,00 за поточну успішність, навіть у разі невідпрацьованих незадовільних оцінок за поточну успішність він отримує залік.

Перескладання незадовільних оцінок

Слухач має право впродовж семестру перескладання поточних незадовільних оцінок тільки з метою досягнення середнього балу 3,00. Перескладання оцінок «3», «4», «5» для підвищення середнього балу поточної успішності слухача забороняється.

Оцінка за індивідуальні завдання нараховуються слухачу лише за умов успішного їх виконання та захисту. Оцінка додається до поточної успішності.

Залік

По завершенню вивчення дисципліни здійснюється залік. До підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

Якщо дисципліна закінчується заліком, підраховується тільки середній бал поточної успішності, тобто середнє арифметичне всіх отриманих оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми, яке конвертується за 200-бальною системою. При цьому, у відповідну документацію записується середній поточний бал, який конвертується за 200-бальною шкалою та виставляються оцінка за 2-бальною шкалою («зараховано» або «не зараховано»).

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни за багатобальною шкалою

Особливе методологічне значення має питання конвертації результату вивчення слухачем дисципліни за 200-бальною шкалою та подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS. Це необхідно для здійснення академічної мобільності слухача, надання слухачу можливості продовжити навчання з цієї дисципліни в іншому ВНЗ або в іншій країні.

Отриманий середній бал за дисципліну дозволяє здійснити конвертацію за 200-бальною шкалою.

Самостійна робота слухачів

Самостійна робота слухачів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час іспиту або диференційного заліку.

13. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Пропущенні заняття мають бути відроблені протягом 2-ох тижнів з дня пропуску та до екзамену. Перескладання занять проводиться у часи перескладань (четвер – 4-а пара (2 академічні години), субота – 1-3 пара (6 академічних годин)) з попереднім узгодженням з викладачем. При давності пропуску більше 2-х тижнів або пропуску 2-х днів або більше слухач має взяти письмовий дозвіл на відробку з деканату. Слухач з письмового дозволу деканату має право на перескладання тем, з яких він отримав оцінку «2», якщо його середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить менше 3,00.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ♦ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ♦ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ♦ дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ♦ надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- ♦ використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- ♦ використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- ♦ проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

Політика щодо відвідування та запізнень

Відвідування занять обов'язкове. Слухач має самостійно опрацювати тему перед заняттям та прийти на заняття готовим до опитування, дискусії та оцінювання. Відпрацювання пропущених занять проводиться за домовленістю з викладачем у години консультацій з письмового дозволу деканату. Запізнення на заняття неприпустимі. При запізненні слухача на заняття викладач має права не допустити слухача до заняття з отриманням пропуску!

Мобільні пристрої

Під час занять мобільні пристрої мають бути вимкнені чи на беззвучному режимі, заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Поведінка в аудиторії

Під час занять слухач має займати відведене робоче місце. Заборонено перебивати чи відволікати від заняття викладача чи колег, займатися справами, що не стосуються заняття. При опитуванні слухача відповідає лише опитуваний слухач. Для вираження бажання задати питання, відповісти чи доповнити відповідь студент має підняти руку та зачекати поки до нього звернеться викладач.

14. ЛІТЕРАТУРА

1. Березницький ЯС, Бойко ВВ, Брусниціна МП, Клинические рекомендации для врачей по вопросам организации и оказания медицинской помощи больным с острыми хирургическими заболеваниями органов живота. Киев; 2004. 354 с.
2. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 1. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2007. 445 с. –ISBN 966-8704-11-8.
3. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 2. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2011. 627 с. –ISBN 978-966-8704-12-3.
4. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 3. Кн.1. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2011. 779 с. ISBN 978-966-8704-57-4.
5. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 3. Кн.2. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2011. 782 с. ISBN 978-966-8704-12-3.
6. Березницький ЯС, ред. Загальна хірургія: підручник для студ. вищ. навч. закл. Вінниця: Нова Книга; 2018. ISBN: 978-966-382-702-5.
7. Бойко ВВ, Замятин ПН, ред. Политравма: Руководство для врачей. В 2-х томах. Том 1. 2-е изд. перераб. и доп. Харьков: Фактор; 2011. 640 с. ISBN: 978-966-180-139-3.
8. Бойко ВВ, Замятин ПН, ред. Политравма: Руководство для врачей. В 2-х томах. Том 2. 2-е изд. перераб. и доп. Харьков: Фактор; 2011. 688 с. ISBN: 978-966-180-151-5.
9. Бойко ВВ, Замятин ПН, Удербаяев НН, Скорый ДИ, Наконечный ЕВ. Хирургия поврежденной печени. Харьков; 2007. 240 с.

10. Бойко ВВ, редактор. Паліативна торакальна хірургія. Львів: Сполом, 2013. 190 с. ISBN: 978-966-665-881-7.
11. Бойко ВВ, редактор. Портальная гипертензия и ее осложнения. Харьков: Мартиняк; 2008. 336с. ISBN: 978-966-96976-1-5.
12. Бойко ВВ, редактор. Руководство по неотложной хирургии органов брюшной полости. Харьков-Черновцы: Б.и.; 2009. 510 с. ISBN: 978-966-697-296-8.
13. Бойко ВВ, Флорикян АК, ред. Гнойные заболевания легких и плевры. Харьков: Прапор; 2007. 575 с. ISBN: 978-966-8690-59-4.
14. Бойко ВВ, Суслов ВВ, Яворський ВВ, Малигон ОІ, Павлов ОО. Сучасна трансфузіологія: навч.-метод. посіб. Харків: Бровін; 2012. 199 с. ISBN: 978-966-2445-55-8.
15. Гетьман ВГ. Клиническая торакоскопия. Киев: Здоров'я; 1995. 208 с. ISBN: 5-311-00997-7.
16. Глумчер ФС, Чепкий ЛП, Новицька-Усенко ЛВ, Кобеляцький ЮЮ, Дубров СО, Веневцева-Моринець ЮЮ, та ін. Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник. 4-е видання. Київ: Медицина; 2021. 360 с. SBN: 978-617-505-885-5.
17. Годлевський АІ, Саволук СІ. Діагностика та моніторинг ендотоксикозу у хірургічних хворих. Вінниця: Нова книга; 2015. 230 с. ISBN: 978-966-382-547-2.
18. Жебровский ВВ, Тимошин АД, Готье СВ, и др. Осложнение в хирургии живота: Руководство для врачей. Медицинское информационное агенство; 2006. 448с. ISBN: 966-648-021-2.
19. Жебровский ВВ. Хирургия грыж живота. Москва: Медицинское информационное агенство; 2005. 384с. ISBN: 9-66648-021-2.
20. Запорожан ВН, Грубник ВВ, Поддубный БК, Золотарева ТА, Шипулин ПП. Лазеры в эндоскопии. Киев: Здоров'; 1998. 207 с. ISBN: 5-311-00951-4.
21. Запорожан ВН, Грубник ВВ, Саенко ВФ, Ничитайло МЕ. Видеоэндоскопические операции в хирургии и гинекологии. Киев: Здоров'я, 2000. 304 с. ISBN: 5311-01165-3.
22. Захараш МП, Пойда ОІ, Кучер МД. Хірургія (факультетська): підручник. Київ: Медицина; 2006. 656 с. –ISBN 966-8144-33-3.
23. Ирвин РС, Рипепе ДМ, Лисбон А, Херд СО. Процедуры и техники в неотложной медицине. 2-е изд. (эл.). Москва: Бином. Лаборатория знаний; 2015. 486 с. ISBN: 9785996328840.
24. Итала Э, редактор. Атлас абдоминальной хирургии: Хирургия желудка и двенадцатиперстной кишки. Том 2. Москва: Медицинская литература; 2007. 448 с. ISBN: 978-5-89677-110-4.
25. Итала Э, редактор. Атлас абдоминальной хирургии: Хирургия печени, желчных путей, поджелудочной железы и портальной системы. Том 1. Москва: Медицинская литература; 2006. 508 с. ISBN: 5-89677-095-2.
26. Итала Э, редактор. Атлас абдоминальной хирургии: Хирургия тонкой и толстой кишки, прямой кишки и анальной области. Том 3. Москва: Медицинская литература; 2008. 448 с. ISBN: 978-5-89677-110-4.
27. Клавьен ПА, Сарр М, Фонг Ю, редакторы. Атлас хирургии верхних отделов желудочно–кишечного тракта, печени, поджелудочной железы и желчных путей. Москва: Бином; 2009. 980 с. ISBN: 978-5-9963-0233-8
28. Клайн ДМ, Стед ЛГ, редакторы. Острая абдоминальная патология. 4-е изд. (эл.). Пер с англ. Москва: БИНОМ. Лаборатория знаний; 2017. 293 с. ISBN: 978-5-00101-468-3.
29. Ковальчук ЛЯ, Поліщук ВМ, Ничитайло МЮ, Ковальчук ОЛ. Лапароскопічна хірургія жовчних шляхів. Рівне: Вертекс; 1997. - 155 с. ISBN: 966-7147-01-0.
30. Козлов ВК. Сепсис: этиология, иммунопатогенез, концепция иммунотерапии. Киев: АННА – Т; 2007. 296с.

31. Кондратенко ПГ, Губергриц НБ, Элин ФЭ, Смирнов НЛ. Клиническая колопроктология: Руководство для врачей. Харьков: Факт; 2006. 385 с. ISBN: 966-637-460-9.
32. Кондратенко ПГ, ред. Экстренная хирургия желчных путей: руководство для врачей. Донецк: Лебедь; 2005. 434 с. ISBN: 966-508-242-6.
33. Кондратенко ПГ, редактор. Лікарські маніпуляції: навч. посіб. Донецьк: Новий світ; 2001. 229 с. ISBN: 5-7740-0761-8.
34. Кондратенко ПГ, редактор. Невідкладні стани: навч. посіб. Донецьк: Новий світ; 2001. 490 с. ISBN: 5-7740-0759-6.
35. Кондратенко ПГ, редактор. Руководство по клинической хирургии: Дифференциальная диагностика и лечение хирургических болезней. Донецк; Б.и.; 2005. 752 с. ISBN: 966-107-1414-9.
36. Кондратенко ПГ, редактор. Хірургія: підручник. Київ: Медицина; 2009. 968 с. ISBN: 978-966-10-036-9.
37. Кондратенко ПГ, Русин ВИ, редакторы. Неотложная хирургия органов брюшной полости: клиническое руководство. Донецк: Заславский; 2013. 720 с. ISBN: 978-617-632-022-7.
38. Кондратенко ПГ, Смирнов НЛ, Радченко ЕЕ. Острое кровотечение в просвет органов пищеварительного канала: практическое руководство. Донецк: Б.и.; 2006. 420 с. ISBN: 966-108-11-9.
39. Кондратенко ПГ, Стукало АА, Раденко ЕЕ. Гастроинтестинальная эндоскопия: практическое руководство. Донецк: Б.и.; 2007. - 374 с. ISBN: 966-108-13-7.
40. Конькова МВ. Диагностическая и интервенционная сонография в неотложной абдоминальной хирургии. Донецк: Новый мир; 2005. 300 с. ISBN: 966-107-14-3.
41. Копчак ВМ, Бойко ВВ, Криворучко ІА, Пісоцький ОМ, Гончарова НМ, Перерва ЛО, Кондратюк ВА. Хірургічне лікування ускладнених псевдокіст підшлункової залози. Харків: Мераш Publisher; 2019. 215 с. ISBN: 978-617-7618-28-6.
42. Копчак ВМ, Хомяк ІВ, Мишалов ВГ, и др. Желчеотводящие анастомозы в билиарной хирургии. Киев: Лига – Информ; 2004. 123 с. ISBN: 966-8186-00-1.
43. Криворучко ІА, Бойко ВВ, Березка НІ, Тесленко СН, Шевченко РС. Панкреатит. Травмы поджелудочной железы. Харьков: Издательство ХНАДУ; 2006. 442 с. ISBN: 966-303-094-1.
44. Криворучко ІА, редактор. Курс лекций по факультетской хирургии. Харьков: Прапор; 2006. 400 с. ISBN: 966-8690-45-1.
45. Лисенко БП, Шейко ВД, Хіміч СД, редакторы. Хірургія: Підручник. Київ; Медицина; 2010. 712 с. ISBN: 978-617-505-003-3.
46. Литтманн И. Оперативная хирургия. Будапешт: Академия наук Венгрии; 1985. 1136 с.
47. Лупальцов ВІ. Осложнения язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки: хирургическое лечение. Киев: Лига-Информ; 2009. 133 с. ISBN: 978-966-8186-04-2.
48. Мак–Интайр РБ, Стигманн ГВ, Айсман Б. Алгоритмы диагностики и лечения в хирургии. Пер. с англ. Москва: ГЭОТАР–Медиа; 2009. 744 с. ISBN: 9785970412367.
49. Мішалов ВГ, ред. Лекції з госпітальної хірургії: навч. посібник. Т.1. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: Асканія; 2008. 287 с. ISBN: 978-966-96842-1-9.
50. Мішалов ВГ, ред. Лекції з госпітальної хірургії: навч. посібник. Т.2. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: Асканія; 2008. 382 с. ISBN: 978-966-96842-2-6.
51. Мішалов ВГ, ред. Лекції з госпітальної хірургії: навч. посібник. Т.3. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: Асканія; 2008., 2008. 494 с. ISBN: 978-966-96842-3-3.
52. Ничитайло МЕ, Вансович ВЕ, Ульянов ВА, Котик ЮН. Спаечная болезнь: патогенетические аспекты развития, профилактика и лечение. Одесса: Астропринт; 2014. 219 с. ISBN: 978-966-190-919-8.

53. Ничитайло МЕ, Галочка ИП. Диагностика и лечение кистозной трансформации желчных протоков. Киев: Макком; 2008. 192 с. ISBN: 978-966-8548-03-1.
54. Ничитайло МЕ, Грубник ВВ, Ковальчук АЛ, Галочка ИП, Дяченко ОВ. Минимально инвазивная хирургия патологии желчных протоков. Киев: Здоров'я, 2005. 424 с. ISBN: 5-311-01377-X.
55. Ничитайло МЕ, Пидмурняк АА. Острый послеоперационный панкреатит. Хмельницький: Б. и.; 2011. 391 с. ISBN^ 978-966-8261-65-7.
56. Ничитайло МЕ, Скумс АВ. Повреждения желчных протоков при холецистэктомии и их последствия. Киев: Маком; 2006. 343 с. ISBN: 966-8548-02-7.
57. Ничитайло МЕ, Снопок ЮВ, Булик ИК. Кисты и кистозные опухоли поджелудочной железы. Киев: Полиграфкнига, 2012. 544 с. ISBN: 978-966-97176-5-8.
58. Ничитайло МЮ, Андриющенко ДВ, Магльований ВА. Хірургічне лікування хворих на гострий панкреатит на підставі клінічної оцінки сучасних характеристик панкреатичної інфекції: метод. рек. Київ: [б. в.]; 2015. 19 с.
59. Ничитайло МЮ, Білоокий ВВ, Роговий ЮС. Жовчний перитоніт: патофізіологія і лікування. Чернівці: Букрек; 2011. 295 с. ISBN: 978-966-697-367-5.
60. Польовий ВП, Сидорчук РІ, Кулачек ФГ. Гострий гнійний перитоніт: патофізіологічні аспекти та їх корекція. Чернівці: Медуніверситет; 2014. 255 с. ISBN: 978-966-697-531-0.
61. Польовий ВП, Сидорчук РІ, Шапринський ВО, редактори. Гнійні процеси м'яких тканин: етіологія, патогенез, лікування. Чернівці: Б. и.; 2013. 218 с. ISBN: 978-966-697-515-0.
62. Поляченко ЮВ, Ніконенко ВН, Мішалов ВГ. Венозний тромбоемболізм. Діагностика, лікування, профілактика: клінічні рекомендації. Київ, Б.и.; 2011. 66 с.
63. Радзиховский АП, редактор. Непроходимость кишечника: Руководство для врачей. Киев: Феникс; 2012. 504 с. ISBN: 978-966-651-950-7.
64. Русин ВІ, Авдєєв ВВ, Румянцев КЄ, Сірчак ЄС, Маляр НМ. Сучасні діагностичні та лікувальні підходи до печінкової недостатності. Ужгород: Карпати; 2011. 360 с. ISBN: 978-966-671-291-5.
65. Русин ВІ, Корсак ВВ, Буцко ЄС, Левицький АВ, Борсенко МІ. Синдроми обкрадання при патології судин дуги аорти. Ужгород: Карпати; 2011. 208 с. ISBN: 978-966-671-281-6.
66. Русин ВІ, Переста ЮЮ, Русин АВ. Хірургічне лікування портальної гіпертензії: атлас: навч. посіб. Ужгород: Б. в.; 2003. 88 с. ISBN: 966-7400-28-5.
67. Русин ВІ, Русин АВ, Румянцев КЄ, Ігнат ВІ. Постгастректомічні синдроми. Ужгород: Карпати; 2014. 130 с. ISBN: 978-966-671-377-6.
68. Русин ВІ, Русин АВ, Чобей СМ, Сочка АВ. Діагностика та лікування передпухлинних захворювань товстої кишки. Ужгород: Карпати; 2013. 206 с. ISBN: 78-966-671-356-1.
69. Русин ВІ, Філіп СС. Посттромбофлебітичний синдром глибоких вен миски та нижніх кінцівок. Ужгород: Закарпаття; 1997. 112 с. ISBN: 5-87116-036-0.
70. Сидорчук РІ. Абдомінальний сепсис. Чернівці: БДМУ; 2006. 482 с. ISBN: 966-697-197-6.
71. Скиба ВВ. Лекції з хірургічних хвороб та атлас операцій. Київ; 2008. 324с.
72. Сушко ВІ, Кривчени ДЮ, ред. Хирургия детского возраста: учебник. Київ: Медицина; 2015. 568 с. ISBN: 978-617-505-263-1.
73. Усенко ОЮ, Білоус ГВ, Путинцева ГЙ. Стандарти організації та професійноорієнтовані протоколи надання медичної допомоги хворим з невідкладною хірургічною патологією органів живота: Хірургія. 3-тє видання. Київ: Медицина; 2015. 416 с.
74. Усенко ОЮ, Білоус ГВ, Путінцева ГЙ. Хірургія: Підручник. 5-е видання. Київ: Медицина; 2021. 416 с. ISBN: 978-617-505-853-4

75. Фелештинський ЯП. Післяопераційні грижі живота. Київ: Бізнес-Логіка; 2012. 199 с. ISBN: 978-966-1653-07-7.
76. Фомін ПД, Березницький ЯС, ред. Хірургічні хвороби: підручник. Київ: Медицина; 2016. 408 с. ISBN: 978-617-505-463-5.
77. Цимбалюк ВІ, редактор. Бойова травма серця, грудної аорти та магістральних судин кінцівок: посібник. Київ ; Тернопіль: ТНМУ; 2019. 427 с. ISBN: 978-966-673-359-0.
78. Черний ВІ, Новикова РІ. ред. Анестезіологія: Избранные вопросы анестезиологии. Т. 2. Киев: Здоров'я, 2004. 659 с. ISBN: 5-311-01290-6.
79. Черний ВІ, Новикова РІ. ред. Анестезіологія: Интенсивная терапия при неотложных состояниях. Т. 3. Киев: Здоров'я, 2004. 610 с. ISBN: 5-313-01338-9.
80. Черний ВІ, ред. Ожоговый шок. Донецк: Юго-Восток; 2006. 176 с. ISBN: 966-374-106-6.
81. Шалимов А.А., Радзиховский А.П. Атлас операцій на органах пищеварения (в двух томах). Киев. Наукова думка. 2005. 626с.
82. Шалимов АА, Радзиховский АП. Атлас операцій на органах пищеварения: в 2 т. Киев: Наукова думка; 2003. ISBN: 966-00-0152-5 (т. 1). ISBN: 966-00-0151-7 (т. 2).
83. Шальков ЮЛ. Кишечные швы и анастомозы в хирургической практике. Москва: Бином; 2013. 208 с. ISBN: 978-5-9518-0539-3.
84. Шальков ЮЛ. Спаечный синдром. Москва: Бином; 2012. 238 с. ISBN: 978-5-9518-0475-4.
85. Шаповал СД. Гнійно-септична хірургія: навчальний посібник. Київ: Медицина; 2019. 192 с. ISBN: 978-617-505-728-5.
86. Щепотін ІБ, редактор. Онкологія: Навч. посіб. Київ: Моріон; 2014. 383 с. ISBN: 978-966-2066-54-8.
87. Щепотін ІБ, редактор. Онкологія: Підруч. Київ: Книга плюс; 2006. 496 с. ISBN: 966-7619-72-9.
88. Agresta F, Campanile FC, Vettoreto N, editors. Laparoscopic Cholecystectomy: An Evidence-Based Guide. Springer; 2014. 185 p. ISBN: 978-3319054063.
89. Bonavina L. Innovation in Esophageal Surgery. Milano: Springer-Verlag; 2012. 136 p. ISBN: 978-88-470-2469-4.
90. Brunicaardi F, editor. Schwartz's Principles of Surgery: ABSITE and Board Review. 9th Edition. McGraw-Hill Education; 2010. 544 p. ISBN: 978-0071606363.
91. Cameron JL, Cameron AM. Current Surgical Therapy. Elsevier - Health Sciences Division: Philadelphia; 1552 p. ISBN: 9780323640596.
92. Clavien PA, Sarr MG, Fong Y, et al. Atlas of Upper Gastrointestinal and Hepato-Pancreato-Biliary Surgery. Springer; 2016. 1067 p. SBN: 978-3-66-246545-5.
93. de Virgilio C, Grigorian A, editors. Surgery: A Case Based Clinical Review. 2nd Edition. Springer; 2019. 689 p. ISBN: 978-3030053864.
94. Di Giuseppe A, Shiffman MA, editors. Aesthetic Plastic Surgery of the Abdomen. Springer; 2016. 556 p. ISBN: 9783319200033.
95. Dimick JB, Upchurch GR, Sonnenday CJ, Kao LS. Clinical Scenarios in Surgery. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins; 2018. 784 p. ISBN: 9781496349071.
96. Fischer JE, editor. Fischer's Mastery of Surgery. 7th Edition. LWW; 2018. 2856 p. ISBN: 978-1469897189.
97. Fiser SM. The ABSITE Review. 6th Edition. LWW; 2019. 336 p. ISBN: 978-1975121150.
98. Goldberg A[javascript:void\(0\)](#), Stansby G. Surgical Talk: Revision In Surgery. 2nd edition. Icp; 2005. 420 p. ISBN: 978-1860944949.
99. Hlumcher FS, Kuchyn YuL, Dubrov SO, Usenko LV, Kobeliatskyi YuYu, Oliynyk OV, et al. Anesthesiology and intensive care: textbook. 3rd edition. Kyiv: Medicina; 2021. 312 p. ISBN: 978-617-505-879-4.

100. Jackson C. Bronchoscopy and Esophagoscopy A Manual of Peroral Endoscopy and Laryngeal Surgery. 2022. 204 p.
101. Jacob BP, Chen DC, Ramshaw B, Towfigh S. The SAGES Manual of Groin Pain. Springer International Publishing; 2016. 546 p.: doi: 10.1007/978-3-319-21587-7 ISBN: 978-3-319-21587-7.
102. Jones DB, Andrews R, Critchlow JF, Schneider BE. Minimally Invasive Surgery: Laparoscopy, Therapeutic Endoscopy and Notes. Jp Medical Pub; 2015. 231 p. ISBN: 978-1907816192.
103. JonesMD DB, Andrews, Critchlow JF, Schneider BE. Minimally Invasive Surgery: Laparoscopy, Therapeutic Endoscopy and Notes. Jp Medical Pub; 2015. 231 p. ISBN: 978-1907816192.
104. Katz MHG, Ahmad SA, editors. Multimodality Management of Borderline Resectable Pancreatic Cancer. Springer; 2016. 344 p. ISBN: 978-3319227795.
105. Loscalzo J, Fauci A, Kasper D, Hauser S, Longo D, Jameson JL. Harrison's Principles of Internal Medicine. 21st edition. New York: McGraw-Hill Medical;2011. 4012 p. ISBN: 978-1264268504.
106. Mulholland MW, editor. Operative Techniques in Surgery. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins;2014. 2304 p. ISBN: 9781451186314
107. Myers J, Minh L, Keith MW, Orkin BA, Bines SD, Edie CY. Rush University Medical Center Review of Surgery: Expert Consult - Online and Print. 6th Edition. Rush University Medical Cente;2017: 592 p. ISBN: 978-0323485326.
108. Novitsky YW, editor. Atlas of Robotic General Surgery. Elsevier; 2021. 354 p. ISBN: 978-0323697804.
109. Palazzo F, Pucci MJ. Fundamentals of General Surgery. Springer; 2018. 366 p. ISBN: 978-3030092894.
110. Rothrock JC. Alexander's Care of the Patient in Surgery. 16th edition. Elsevier; 2019. 1248 p. ISBN: 9780323479141.
111. Saclarides TJ, Myers JA, Milikan KW. Common surgical diseases. Third edition. Springer, New-York; 2015 372 p. ISBN: 978-1-4939-1564-4.
112. Schein M, Rogers P, Assalia A, editors. Schein's Common Sense Emergency Abdominal Surgery: an unconventional book for trainees and thinking. Springer; 2009. 650 p. ISBN: 978-3540748205.
113. Settembrini P, Settembrini A, editors. Vascular Surgery: A Clinical Guide to Decision-making. Academic Press; 2021. 360 p. ISBN: 9780128221136.
114. Townsend CM, editor. Sabiston Textbook of Surgery: The Biological Basis of Modern Surgical Practice. 21st edition. Elsevier; 2021. 2176 p. ISBN: 9780323640626.
115. Williams N, O'Connell R, McCaskie AW, editors. Bailey & Love's Short Practice of Surgery. 27th edition. CRC Press; 2018. 1632 p. doi: 10.1201/9781315111087. ISBN: 9781315111087.
116. Yuh DD, Vricella LA., Yang SC, Doty JR. Johns Hopkins Textbook of Cardiothoracic Surgery. Second Edition 2nd Edition. McGraw Hill Professional;2014. 1312 p. ISBN: 978-0071663502.
117. Zollinger R, Ellison E, Pawlik T, Vaccaro P. Zollinger's Atlas of Surgical Operations. Eleventh Edition. Publisher McGraw-Hill Education;2022. 640 p. ISBN: 9781260440850.

Електронні ресурси

<http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;

<http://president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України;

<http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України;

<http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;

<http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;
<http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я.
<http://erassociety.org/>
<http://www.espen.org/>
<http://onlinelibrary.wiley.com/>
www.elsevier.com/books-and-journals
<http://link.springer.com/search?facet-discipline=%22Medicine%22>
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>
<http://www.clinicalnutritionjournal.com/>
<http://www.cancer.gov/>
<http://www.cancer.net/>
<http://jco.ascopubs.org/>
<http://jop.ascopubs.org/>
<http://www.pubpdf.com/>
<http://www.websurg.com/>
<http://www.cochrane.org/>
<http://www.wjgnet.com/>
<http://www.nejm.org/>
<https://www.omicsonline.org/>
<http://radiopaedia.org/>
<http://cancerres.aacrjournals.org/>
<http://www.ijcem.com/>
<http://www.surgukraine.com.ua/>
<http://hirurgiya.com.ua/>
<http://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/surgery/index>
<http://www.clinicaloncology.com.ua/>
<http://heartandvessels.com.ua/>